

СУМСЬКА МІСЬКА РАДА
ДЕПАРТАМЕНТ ФІНАНСІВ, ЕКОНОМІКИ ТА ІНВЕСТИЦІЙ

ЗВІТ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ (СЕО)
ПРОЄКТУ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ
«Програма економічного і соціального розвитку
Сумської міської територіальної громади на 2024 рік»

Суми, 2023

Зміст

1. Зміст та основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування.....	3
2. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнозні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено	4
3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу.....	13
4. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом.....	19
5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування.....	22
6. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.....	27
7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування.....	36
8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив.....	38
9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.....	40
10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.....	44
11. Резюме нетехнічного характеру інформації.....	45
12. Список використаної літератури.....	47

1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ.

Програма економічного і соціального розвитку СМТГ на 2024 рік (далі – Програма) є документом державного планування місцевого рівня та відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» підлягає проведенню стратегічної екологічної оцінки (далі - СЕО). Програма розробляється з урахуванням норм Конституції України та відповідно до законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», постанови КМУ від 26 квітня 2003 року №621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проектів Бюджетної декларації та державного бюджету» (зі змінами).

Основною ціллю Програми є забезпечення комплексного відновлення та подальшого розвитку СМТГ, а також у втіленні на місцевому рівні державної політики розвитку громад та територій України, що досягається через спільну реалізацію інтересів влади, громади та бізнесу.

Проект Програми розробляється з урахуванням завдань та положень інших документів державного планування, зокрема:

- Стратегії розвитку Сумської міської територіальної громади до 2027 року, затвердженої рішенням Сумської міської ради від 31 травня 2023 року № 3739-МР;

- Стратегії відновлення та розвитку економіки Сумської області на 2022-2024 роки, затвердженої розпорядженням голови Сумської обласної державної адміністрації – керівника обласної військової адміністрації від 18 липня 2022 року № 228-ОД (у редакції, затвердженій розпорядженням голови Сумської обласної державної адміністрації – начальника обласної військової адміністрації від 14 вересня 2023 року № 495-ОД);

- Закону України «Про Державний бюджет України на 2024 рік.

Програма розроблена на короткостроковий період, враховуючи складну соціально-економічну ситуацію в державі, продовження воєнного стану через військову агресію російської федерації, виходячи з наявних матеріально-технічних ресурсів, фінансових можливостей та з урахуванням:

- зібраної та опрацьованої інформації виконавчих органів, комунальних підприємств Сумської міської ради, суб'єктів господарювання Сумської міської територіальної громади;

- основних завдань 29 цільових програм.

У Програмі визначено основні пріоритетні напрямки економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади (далі – СМТГ) в цілому та у відповідних галузях (сферах діяльності), завдання та заходи, спрямовані на реалізацію визначених пріоритетів.

Термін реалізації Програми – 2024 рік.

2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО («НУЛЬОВА АЛЬТЕРНАТИВА»)

Сумська міська територіальна громада утворена 24 квітня 2019 року шляхом приєднання Піщанської сільської ради до Сумської міської ради. 21 жовтня 2020 року до складу Сумської міської територіальної громади включені сільські територіальні громади: Стецьківська, Битицька і Великочернечинська та утворені відповідні старостинські округи. У складі Сумської міської територіальної громади 21 населений пункт.

Місто Суми – адміністративний центр СМТГ, економічний і культурний обласний центр Сумської області, розташоване на відстані 350 км залізницею та 366 км автошляхом від м. Києва. Площа СМТГ – 356,3353 кв. км. За інформацією управління «Центр надання адміністративних послуг у м. Суми» Сумської міської ради на 01.11.2023 чисельність наявного населення СМТГ складала 273,131 тис. осіб. КАТОТТГ: UA59080270000073662

З урахуванням відсутності статистичних даних про стан довкілля по старостинських округах та недостатньої кількості інформації по місту Суми характеристика поточного стану довкілля здійснена з наведенням також показників по Сумській області.

2.1. Загальна характеристика поточного стану довкілля.

Територія СМТГ розташована у південно-східній частині Сумської області в межах Сумської схилово-височинної області східноукраїнського краю. Відповідно до геоморфологічного районування України територія громади частково розташована в області Полтавської пластово-аккумулятивної рівнини на палеогенових і неогенових відкладах та частково в Середньоруській області пластово-денудаційних височин на неогенових-палеогенових та крейдових відкладах.

Клімат території м'який, помірно-континентальний. Середня річна температура повітря у 2022 році становила 7,5-8,5 °С, що в межах річної норми. Найвища температура повітря 31-33 °С зареєстрована в липні-серпні, найнижча 18-22 °С морозу – в січні місяці. Річна сума опадів на переважній території області склала 600-750 мм, що становить 100-135% кліматичної річної норми.

Громада в достатній мірі забезпечена підземними водними ресурсами. Місце розташування і основні геоморфологічні особливості території міста визначили і його гідрологічні умови. Територію дронує річка Псел з притоками Сумка і Стрілка. Річка Псел є основним транзитним водотоком даної території. Загальна довжина її 727,0 км, площа водозабору 22800,0 км³, належить до середніх річок. Річка Псел бере початок з джерел біля с. Сократов (росія), на висоті 226,0 м над рівнем моря. Переважна ширина долини (до м. Суми) становить 5-7 км. Долина річки звивиста, переважно трапецієдальна. Ширина долини в межах міста до 2,5 км, ширина русла – 40-70 м, довжина річки в межах міста – 8,7 км.

Річка Псел приймає праву притоку – річку Сумку. Довжина її – 29,0 км, в межах міста – 3,6 км, площа водозабору – 389,0 км². Ширина русла в межень 10-25 м, заплави – 50-100 м. Річка зарегульована Косівщинським водосховищем.

В заплаві р. Псел знаходяться чисельні озера, найбільше з них о. Чеха, що має техногенне походження. Це старий піщаний кар'єр. Площа озера 36,2 га, максимальні глибини до 6,0 м. Використовується для рекреації.

2.1.1. Характеристика атмосферного повітря.

Повітряне середовище території СМТГ характеризується існуючим фоновим забрудненням атмосферного повітря внаслідок господарської діяльності людини.

Вміст забруднюючих речовин в атмосферному повітрі м. Суми за 2022 рік наведено у табл. 2.1.1.1.

Таблиця 2.1.1.1.

Назва забруднюючої речовини	Середньорічний вміст, мг/м ³	Середньодобові ГДК, мг/м ³	Максимальні разові ГДК, мг/м ³	Максимальний вміст, мг/м ³
Пил	0,3	0,15	0,5	0,9
Діоксид сірки	0,038	0,05	0,5	0,101
Діоксид азоту	0,072	0,04	0,2	0,22
Оксид вуглецю	2,0	3,0	5,0	7,0
Оксид азоту	0,03	0,06	0,4	0,10
Розчин. сульфати	0,02	-	-	0,04
Формальдегід	0,004	0,003	0,035	0,013
Аміак	0,013	0,04	0,2	0,03

Примітка: Гранично допустима концентрація (ГДК) по розчинних сульфатах відсутня.

У зв'язку з близьким розташуванням до міста сільських територій, що входять до складу територіальної громади, приймаємо, що середньорічний вміст забруднюючих речовин по місту та території громади буде рівним.

У структурі промислового потенціалу області більшість викидів забруднюючих речовин припадає на екологічно небезпечні виробництва наступних галузей: добувна промисловість і розроблення кар'єрів – 2,84 тис. т або 26,81%, переробна промисловість – 3,087 тис. т або 29,04%, постачання електроенергії, газу пари та кондиційованого повітря – 1,02 тис. т або 9,6%, водопостачання, каналізація, поводження з відходами – 5,77 тис.т або 26,7% від загальних викидів стаціонарними джерелами по області.

Найбільшими забруднювачами повітря, що розташовані на території громади, у 2022 році були такі підприємства: ПАТ «Сумихімпром» – 1,23 тис. тонн або 11,63% від загального обсягу викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря по області, ТОВ «Сумитеплоенерго» – 0,78 тис. тонн або 7,3%, Сумське ЛВУМГ – 0,69 тис. тонн або 6,48%. Крім того, в області найбільшими забруднювачами також є Качанівський газопереробний завод ПАТ «Укрнафта» – 0,56 тис. тонн або 5,23%, НГВУ «Охтирканафтогаз» ПАТ «Укрнафта» – 0,66 тис. тонн або 6,21%.

Проблемні питання забруднення атмосферного повітря Сумської області внаслідок діяльності суб'єктів господарювання, що є актуальними для громади:

1. Перевищення нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах двигунів пересувних джерел.

2. Недодержання умов дозволу на викиди, в частині перевищення затверджених технологічних нормативів граничнодопустимих викидів.

3. Недодержання умов дозволу на викиди, а саме: не проведення суб'єктами господарювання заходів щодо контролю за дотриманням затверджених нормативів граничнодопустимих викидів.

4. Наявність випадків відсутності у суб'єктів господарювання дозволів на викиди забруднюючих речовин.

2.1.2. Характеристика водних ресурсів

Джерелом централізованого водопостачання СМТГ є артезіанська вода, яка добувається з глибоководних артезіанських свердловин, надійно захищених від поверхневого забруднення. Вода з підземних джерел в більшості проб з водозаборів відповідає всім вимогам ДСанПіНу 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною». Забезпечення споживачів питною водою здійснює Комунальне підприємство «Міськводоканал» Сумської міської ради.

В зв'язку з особливими умовами та технологією підготовки питної води на КП «Міськводоканал» Сумської міської ради за санітарно-хімічними показниками безпечності та якості питної води можливе відхилення нормативів для водопровідної питної води (згідно Додатку 2 до ДСанПіН 2.2.4-171-10), а саме: залізо загальне, забарвленість, каламутність, амоній, може спостерігатись підвищення вмісту заліза загального у воді, та як наслідок підвищення забарвленості та каламутності, а також можливе підвищення вмісту амонію у воді, який з'являється внаслідок фізико-хімічних реакцій відновлення азотовмісних сполук при відсутності кисню.

Практичне значення для водопостачання території громади має мергельно-крейдяний горизонт відкладів верхньої крейди, що залягає на глибині 20 - 50 метрів. Водопостачання міста забезпечується з шести водозаборів: Лепехівського, Лучанського, Ново-Оболонського, Пришибського, Тополянського та Токарівського. Рівень охоплення населення міста централізованим водопостачанням становить 99,81%, в тому числі 1,0% населення користується водозабірними колонками, що означає практично повне охоплення системою централізованого водопостачання населення міста.

Однак частина сільських населених пунктів, не маючи централізованого водопостачання, використовують ґрунтові води для питних потреб, які на значній частині території громади залягають на невеликій глибині (до 10-15 м), внаслідок чого зазнають забруднення мінеральними та органічними сполуками. Ці води часто не відповідають вимогам, які пред'являються до питної води.

Річка Псел є основним транзитним водотоком території громади. Загальна її довжина 727 км, площа водозбору 22800 км², належить до середніх річок. Річка Псел бере початок з джерел біля с. Сократов (російська федерація), на висоті 226 м над рівнем моря. Переважна ширина долини (до м. Суми) становить 5-7 км. Долина річки звивиста, переважно трапецієдальна. Схили долини асиметричні: правий берег переважно високий - 30-40 метрів, лівий - пологий. Глибина по фарватеру 1,3 - 2,0 м, на перекатах 0,5 - 1,0 м. Швидкість течії від 0,05 м/с до 1,1 м/с. Дно піщане, на плесах – мулисто-піщане. Ширина долини в межах міста до 2,5 км, ширина русла - 50 м, довжина річки в межах міста - 8,7 км.

За даними Переліку найбільших підприємств-забруднювачів водного середовища по Україні за 2022 рік до основних забруднювачів водних ресурсів, що розташовані на території СМТГ є:

- Комунальне підприємство «Міськводоканал» Сумської міської ради (№ 9 в Переліку),
- ПАТ «Сумхімпром» (№ 27 в Переліку).

Головні проблеми водокористування та водовідведення Сумської області, що є актуальними для громади.

1. Зниження рівня водності. Причиною малої водності є зменшення надходження води з водозбірної площі річок через незначну кількість опадів, надмірну зарегульованість малих та середніх річок, а також вплив високих температур повітря. Незважаючи на маловодність, населення та галузі економіки Сумської області, зокрема СМТГ в даний час не мають проблем щодо споживання води у кількісному відношенні.

2. Необхідність реконструкції водогінних та каналізаційних мереж, з причини зношеності яких досягли значних масштабів втрати води при її постачанні.

3. Відсутність централізованого водопостачання та водовідведення в деяких сільських населених пунктів СМТГ.

2.1.3. Характеристика земельних ресурсів та надр

За природно-кліматичними умовами територія громади відноситься до лісостепової зони.

Грунтовий покрив територій міста Суми та населених пунктів Сумської міської ОТГ складають переважно чорноземи глибокі, мало гумосні. Вони займають біля 80 % міських територій. Механічний склад важко суглинковий, вміст гумусу 6-7 %. Характерні також сірі ґрунти, здебільшого поширені темно-сірі опідзолені ґрунти.

Сучасний стан використання земельних ресурсів області не відповідає вимогам раціонального природокористування. Порушено екологічно допустиме співвідношення площ ріллі, природних кормових угідь, що негативно впливає на стійкість агроландшафтів. Сільськогосподарська освоєність земель перевищує екологічно допустиму, і протягом років залишилась майже незмінною. Так, із загальної площі області (2383,2 тис. га) 1694,7 тис. га або 71,1% займають сільськогосподарські угіддя, у тому числі рілля – 1237,7 тис. га (51,9%).

Проблеми землекористування актуальні для території СМТ

1. Порушення режиму використання прибережних захисних смуг водних об'єктів СМТГ.

2. Поява таких явищ як дегуміфікація та деградація ґрунтів, внаслідок тривалого використання у сільськогосподарському виробництві ґрунтового покриву, що впливає на вміст гумусу та його якісний склад ґрунтів.

Надрокористування

У межах Сумської області обліковується 344 родовища 22 видів корисних копалин, з яких 87 родовищ експлуатуються. Мінерально-сировинна база регіону на 57,8% складається з паливно-енергетичної сировини (нафта, газ, конденсат, торф), на 31,51% – із сировини для виробництва будівельних матеріалів, 9,1% припадає на питні і технічні підземні води, решта – 1,6% - це гірничохімічні та нерудні корисні копалини для металургії.

На території СМТГ наявні родовища корисних копалин: суглинку, піску, води питної і технічної.

Головні проблеми надрокористування, що є актуальними для громади :

1. Самовільне спорудження свердловин суб'єктами господарювання з метою питного чи технічного водопостачання.

2. Порушення правил ведення обліку надр суб'єктами господарювання.

2.1.4. Санітарне забезпечення населення громади.

Захоронення побутових відходів з території СМТГ здійснюється на існуючому полігоні, що розташований на території В. Бобрицького старостинського округу Верхньосироватської сільської ради Сумського району, Сумської області. Починаючи з 2022 року експлуатацію полігону здійснює КП «Чисте місто».

Збирання та вивезення побутових відходів здійснюється ТОВ «А-МУССОН», що знаходиться за адресою: м. Суми, вул. Леваневського, 10/1, офіс 27 та ТОВ «Сервісресурс», що знаходиться за адресою: м. Суми, вул. Березовий гай, 3, експлуатацією полігону займається КП «Чисте місто» Сумської міської ради, що знаходиться за адресою: м. Суми, вул. Герасима Кондратьєва, 140. Збір та транспортування твердих побутових відходів здійснюється відповідно до Схеми санітарної очистки Сумської міської територіальної громади.

Збір та вивезення побутових відходів з більшості сільських територій здійснюється ТОВ «А-МУССОН», ТОВ «Сервісресурс».

Проблеми поводження з побутовими відходами громади:

1. Наявність несанкціонованих сміттєзвалищ твердих побутових відходів, як в сільській місцевості так і на території міста.

2. Недосконалість системи поводження з побутовими відходами в сільській місцевості та приватному секторі міста.

2.1.5. Характеристика біорізноманіття Сумської області, до складу якої входить СМТГ.

За сучасними даними на території області зростає 150 видів рослин, що мають той чи інший ранг охорони. Із них 70 видів занесені до Червоної книги України (2009) або до Червоного списку МСОП, а 80 видів є регіонально рідкісними згідно рішення Сумської обласної ради від 18.11.2011 (зі змінами від 07.07.2017).

Найбільша кількість рідкісних і зникаючих видів, занесених у чинні природоохоронні списки, серед тварин. Загалом в області мешкає 31 вид хребетних тварин, занесених до Червоного списку МПОП, 37 видів – до Європейського червоного списку, 135 видів – до Бернської конвенції, 108 видів – до Червоної книги України.

Загальна площа екологічної мережі області складає 1524,05 тис. га, що становить 63,95% від території області.

Складові структурних елементів екологічної мережі

№ з/п	Одиниці адміністративно-територіального устрою регіону	Загальна площа, тис. га	Загальна площа екомережі, тис. га	Складові елементи екомережі, тис. га											
				Об'єкти ПЗФ	водно-болотні угіддя	відкриті заболочені землі	водоохоронні зони	прибережні захисні смуги	ліси та інші відкриті лісові площі	курортні та лікувально-оздоровчі території	рекреаційні території	землі під консервацією	відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом	пасовища, сіножаті	радіоактивно забруднені землі, що не використовуються в господарстві
1.	Сумська область	2383,2	1524,05	190,6	32,2	62,6	295,5	38,56	460,4	0,1	0,3	4,49	5,7	447,7	0

Рослинний світ області налічує понад 2300 видів рослин, з яких судинні рослини представлені 1100 видами. В області нараховується 55 видів судинних рослин і 10 видів грибів, занесених до Червоної книги України та Європейського Червоного списку, а також 123 види рослин та 22 видів грибів, що є регіонально рідкісними.

Станом на 01.01.2023 лісогосподарськими підприємствами області здійснено відновлення лісів на площі 1410,8 га. За підсумками року лісогосподарськими підприємствами області створено лісових культур (посів та посадка) на площі 1262,5 га, у тому числі залишено під природне поновлення 148,3 га.

Фауна Сумської області представлена 447 видами хребетних тварин, а саме: міноги (круглороті) – 1, риби – 55, земноводні – 11, плазуни – 7, птахи – 296, ссавці – 78 видів. Однією з головних причин багатства фауни Сумщини є географічне розташування території області, що знаходиться на північному сході країни в межах двох фізико-географічних зон – Полісся і Лісостепу.

На території СМТГ обліковуються 18 територій та об'єктів природно-заповідного фонду, площею 1143,194 га, що становить 3,2 % від загальної площі території СМТГ.

2.1.6. Об'єкти природно-заповідного фонду та Смарагдової мережі.

Територія долини верхнього Псла – UA0000303 Upper Psel river valley, відноситься до території Смарагдової мережі. Долина р. Псел в межах Сумської області має крутий правий берег, вкритий широколистяними лісами з переважанням *Quercus robur*, *Fraxinus excelsior*, *Acer platanoides*, *Tilia cordata*; похилий лівий берег з вираженою боровою терасою та флористично багатую лучною рослинністю. В заплаві частині долини поширені остепнені і справжні луки, заболочені вільшняки і лучно-болотяні вологі масиви у природному стані. Вздовж русла трапляються стариці. В долині відомі численні знахідки рослин, занесених до Червоної книги України: *Iris sibirica*, *Gladiolus tenuis*, *Epipactis palustris*, *Dactylorhiza incarnata*, *D. majalis*, *Platanthera bifolia*, *Orchis coriophora*, *Lunaria rediviva*, *Allium ursinum* та інших. Унікальними є місцезростання у широколистяних лісах *Lunaria rediviva* – гірського виду з диз'юнктивним поширенням на рівнині. Крім того, в цій частині долини річки лучні та важкодоступні водно-болотяні масиви, що чергуються з лісами, мають велике значення для збереження гніздової орнітофауни, в тому числі занесених до Червоної книги України *Grus grus* і *Ciconia nigra*.

У Сумській міській ТГ налічується 18 об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 1143,194 га місцевого значення: 4 парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, 6 ботанічних пам'яток природи, 2 ботанічних сади, 2 ландшафтних заказників, 2 гідрологічних заказника місцевого значення, 1 геологічна пам'ятка природи та 1 дендрологічний парк загальнодержавного значення.

Передбачається збереження об'єктів ПЗФ: пам'яток природи «Липові насадження», «Дуби» на вулицях Олександра Аніщенка, Герасима Кондратьєва, Петропавлівська, Сергія Табали, парку – пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Басівський», ботанічного саду місцевого значення «Юннатівський». На території СМТГ обліковуються 17 територій та об'єктів природно-заповідного фонду, площею 1107,194 га, що становить 3,1 % від загальної площі СМТГ (356,3353 км²).

2.1.7. Демографія та аналіз захворюваності.

Станом на 2023 рік демографічна ситуація як в регіоні, так і в Україні надскладна. Повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України спровокувало такі демографічні явища:

1. Значні міграційні хвилі населення. Згідно дослідження Центру економічних стратегій, станом на червень 2023 року, за кордоном через війну перебувають 5,6–6,7 млн українців. При чому, не повернутися можуть від 1,3 млн до 3,3 млн залежно від оптимістичного чи песимістичного сценарію.

2. Нерівномірність заселення території. Області західної частини України перенасичені, в той час як регіони лівобережної частини країни втратили значну частину населення.

3. Зростання смертності населення, зокрема чоловіків працездатного віку.

4. Зниження народжуваності через наслідки війни та імовірне зниження народжуваності через меншу кількість жінок репродуктивного віку.

Детальніше про проблеми охорони здоров'я населення, забезпечення та роботи медичних закладів громади інформація наведена в розділі 1 Програми.

2.1.8 Об'єкти культурної спадщини та матеріальні активи

Реалізацію державної політики в галузі культури та туризму на території міста Суми здійснює відділ культури Сумської міської ради.

Культурно-освітні та дозвіллієві послуги населенню надають 27 закладів культури: 5 мистецьких шкіл, центр культури і дозвілля, 5 клубних установ у старостинських округах та 16 публічних бібліотек.

На державному обліку знаходяться 124 пам'ятки (19 археологічних, 85 - історичних, 15 - монументального мистецтва, 4 - садово-паркового мистецтва та 1 науки і техніки).

2.2. Прогнозні зміни стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, якщо документ державного планування не буде затверджено («нульова альтернатива»).

Проектом ДДП визначено пріоритетні напрями економічного і соціального розвитку СМТГ. Для кожного з визначених напрямів проекту ДДП розробляються завдання та шляхи виконання поставлених завдань. Шляхи виконання передбачають низку заходів та проектів, серед яких можуть бути види діяльності, які, відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», підлягатимуть оцінці впливу на довкілля до прийняття рішення про провадження планованої діяльності.

Відмова від реалізації ДДП забезпечить відсутність появи нових джерел впливу на довкілля від реалізації завдань Програми. Забруднення компонентів довкілля залишиться на існуючому рівні, з можливим деяким погіршенням якості атмосферного повітря, поверхневих та підземних вод, збільшення обсягів накопичення побутових та промислових відходів.

В той же час, одними з пріоритетних напрямків економічного і соціального розвитку Сумської ТГ є:

- підвищення рівня енергоефективності та енергозбереження, в першу чергу в бюджетній сфері;

- створення умов для функціонування установ охорони здоров'я, освіти, культури та інших установ соціально-культурної сфери; забезпечення доступу мешканців до якісних медичних, освітніх та інших послуг;

- покращення стану навколишнього природного середовища та раціональне використання природних ресурсів;

- проведення цілеспрямованої містобудівної політики, врахування потреб та впливу людей та бізнесу при просторовому плануванні СМТГ.

Виконання завдань даних напрямків дозволить реалізувати цілі, важливі для підтримки задовільного стану довкілля Сумської ТГ:

- відновлення об'єктів інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури СМТГ, в тому числі постраждалої внаслідок військової агресії російської федерації;

- будівництво, реконструкція об'єктів соціально-культурного значення, у т.ч. комунальної власності; здійснення містобудівної діяльності відповідно до затвердженої містобудівної документації; покращення житлових умов населення;

- реалізація екологічної політики, спрямованої на стабілізацію та поліпшення стану навколишнього природного середовища;

- збереження та зміцнення здоров'я мешканців СМТГ, підвищення ефективності заходів, спрямованих на профілактику захворювань, зниження рівнів захворюваності, інвалідності і смертності населення, підвищення якості та ефективності надання медичної допомоги, підвищення якості життя, забезпечення захисту прав громадян на охорону здоров'я;

- створення умов для ефективного споживання енергоресурсів, адаптація до змін клімату, скорочення витрат на енергоспоживання в муніципальному секторі, зниження викидів CO₂, забезпечення розвитку відновлювальних джерел енергії на території громади, виконання зобов'язань відповідно до європейської ініціативи «Угода Мерів щодо енергії та клімату»;

- зменшення ризику виникнення надзвичайних ситуацій на території СМТГ, ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій, зокрема пов'язаних з військовою агресією російської федерації проти України.

2.3. SWOT-аналіз слабких та сильних сторін проєкту ДДП відносно впливу на довкілля

СИЛЬНІ СТОРОНИ (шляхи розвитку СМТГ)	СЛАБКІ СТОРОНИ (проблемні питання СМТГ)
<p>1. Модернізація, реконструкція, удосконалення технологічних процесів, поліпшення матеріально-технічної бази, збільшення обсягів випуску конкурентоспроможної продукції</p> <p>2. Поглиблення зв'язків промислових підприємств з науковими установами для модернізації виробництва, запровадження енергозберігаючих технологій та підготовки висококваліфікованих кадрів відповідно до потреб підприємств міста, зокрема через систему дуальної освіти</p> <p>3. Деталізація положень плану зонування території м. Суми шляхом розроблення та затвердження детальних планів окремих територій міста із збільшенням ступеня врахування потреб бізнесу (після затвердження комплексного плану просторового розвитку території СМТГ). Планове наповнення баз даних містобудівного кадастру про забудову та</p>	<p>1. Нестача власних та залучених інвестиційних ресурсів, необхідних для відтворення виробничого потенціалу та впровадження нових енерго- та ресурсо-ефективних технологічних процесів та інноваційних видів продукції.</p> <p>2. Відсутність містобудівної документації на реконструкцію районів застарілого житлового фонду.</p> <p>3. Відсутність актуальної містобудівної документації на планування та розвиток сільських населених пунктів, що ввійшли до складу СМТГ.</p> <p>4. Недосконалість існуючої системи збору твердих побутових відходів.</p> <p>5. Недостатність існуючих площ для утилізації ТПВ</p> <p>6. Забруднення навколишнього природного середовища та поверхневих водних об'єктів унаслідок скидання недостатньо очищених стоків, що пов'язано</p>

використання територій населених пунктів. Реалізація заходів Плану дій сталого енергетичного розвитку і клімату (ПДСЕР і К).

4. Реалізація муніципального енергетичного плану (МЕП) в рамках проєкту Європейської Енергетичної Відзнаки.

5. Впровадження енергозберігаючих заходів відповідно до Програми підвищення енергоефективності в бюджетній сфері Сумської міської територіальної громади на 2022-2024 роки, контроль за дотриманням нормативних вимог при їх впровадженні.

6. Підтримка впровадження енергоефективних заходів з використанням відновлюваних джерел енергії.

7. Реалізація комплексу заходів щодо підвищення енергоефективності на об'єктах бюджетної сфери, спрямованих на приведення питомого споживання енергії до нормативних показників.

8. Забезпечення формування нових стереотипів поведінки і мотивацій, націлених на раціональне та екологічно відповідальне використання енергії у мешканців територіальної громади.

9. Підтримка впровадження енергоефективних заходів в житловому секторі

10. Забезпечення належного рівня функціонування систем тепло-, водопостачання та водовідведення;

11. Скорочення обсягів споживання енергоносіїв

12. Вдосконалення існуючої системи збору ТПВ

13. Поліпшення стану благоустрою сільських територій СМТГ.

14. Відновлення гідрологічного режиму та зменшення рівня забруднення водних об'єктів, зменшення обсягу скидів забруднювальних речовин до водних об'єктів.

15. Екологічно безпечне поводження з відходами, створення системи безпечного поводження з небезпечними відходами, у складі побутових та медичними відходами, упровадження сучасних методів та технологій у сфері поводження з відходами.

16. Збільшення площі зелених насаджень, належне утримання та розвиток об'єктів природно-заповідного фонду.

17. Підвищення рівня екологічної освіти і виховання населення.

з відсутністю локальних очисних споруд на промислових підприємствах, у закладах громадського харчування, фізичним і моральним зносом міських очисних споруд;

7. Порушення гідрологічного режиму річки Псел, малих річок Сумка, Стрілька, озера Чеха.

8. Посилення ерозійних процесів ґрунтів.

9. Виснажливе використання та зменшення біорізноманіття.

10. Недостатній рівень екологічної свідомості та освіти населення СМТГ.

МОЖЛИВОСТІ	ЗАГРОЗИ
<p>1. Відновлення та нарощування обсягів реалізованої промислової продукції.</p> <p>2. Виявлення та уточнення територіальних резервів в районах існуючої забудови.</p> <p>3. Нарощування інформаційних ресурсів містобудівного кадастру із забезпеченням їх доступності для громадян та суб'єктів містобудівної діяльності.</p> <p>4. Поліпшення стану навколишнього природного середовища до рівня, безпечного для життєдіяльності населення.</p> <p>5. Раціональне споживання природного газу, теплової та електричної енергії в бюджетних установах соціально-культурної сфери СМТГ, покращення мікроклімату у приміщеннях до нормативних показників, розвиток напрямку відновлювальних джерел енергії.</p> <p>6. Мінімізація забруднення поверхневих водних об'єктів та ґрунтів.</p> <p>7. Поліпшення, збереження стану існуючих та створення нових зелених насаджень та озелених територій у межах міста.</p> <p>8. Поліпшення стану навколишнього природного середовища до рівня, безпечного для життєдіяльності населення</p>	<p>1. Збільшення обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, у тому числі парникових газів (основними з яких є вуглекислий газ і метан)</p> <p>2. Кумулятивний вплив існуючих промислових об'єктів</p> <p>3. Вилучення земельних ресурсів під розміщення нових об'єктів поводження з відходами</p> <p>4. Шумове навантаження на довкілля внаслідок будівельних робіт</p> <p>5. Вплив на гідрологічний режим, берегову лінію та біоту водних об'єктів під час їх розчистки.</p>

Висновки: виходячи зі SWOT-аналізу слабких та сильних сторін проекту ДДП відносно впливу на довкілля, Програма економічного і соціального розвитку СМТГ дає більше можливостей, а ніж загроз. Тому реалізація завдань ДДП дозволить скоротити кількість проблемних питань СМТГ, тим самим покращити економічні та соціальні умови проживання населення громади.

3. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ).

Об'єктом стратегічної екологічної оцінки є проєкт документа державного планування «Програма економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади на 2024 рік». Територія, яка ймовірно зазнає впливу від наслідків реалізації завдань Програми – територія Сумської міської територіальної громади, а саме:

- місто Суми;
- **Піщанський старостинський округ:**
 - село Піщане
 - село Верхнє Піщане
 - село Житейське
 - село Загірське
 - село Кириківщина
 - село Трохименкове
- **Битицький старостинський округ:**
 - село Битиця
 - село Вакалівщина
 - село Зелений Гай
 - село Микільське
 - село Пушкарівка
- **Великочернечинський старостинський округ**
 - село Велика Чернеччина
 - село Вільшанка
 - село Липняк
 - село Хомине
- **Стецьківський старостинський округ**
 - село Стецьківка
 - село Кардашівка
 - село Радьківка
 - село Рибці
 - село Шевченкове

3.1. Атмосферне повітря.

Програма передбачає проведення робіт з капітального ремонту, реконструкції та нового будівництва. Внаслідок цього в місцях проведення даних заходів, ймовірно буде спостерігатись підвищення запиленості та загазованості атмосферного повітря, внаслідок скупчення будівельної техніки.

Програмою не передбачено будівництво нових виробничих потужностей чи нових об'єктів підвищеної небезпеки, що можуть спричинити викиди небезпечних забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

З метою охорони атмосферного повітря, програмою передбачено здійснення контролю за дотриманням норм гранично допустимих викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел забруднення. Вказаний захід дозволить попередити наднормативне забруднення повітря, перевищення допустимих концентрацій забруднюючих речовин у повітрі.

3.2. Водні ресурси.

Програмою передбачено виготовлення паспортів водних об'єктів на території громади. Паспортизація водних об'єктів дозволить урегулювати використання водних ресурсів та забезпечить їх стале використання.

Поверхневі водні об'єкти СМТГ представлені річкою Псел, малими річками Сумка та Стрілка, озером Чеха, Блакитним озером та рядом інших водних об'єктів. В рамках виконання завдання щодо охорони та раціонального використання водних ресурсів, передбачено проведення санітарних заходів та благоустрою у прибережних захисних смугах річок Псел, Сумка, Стрілка, ін. водних об'єктів, очищення русел річок. Реалізація даного заходу дозволить знизити рівень забруднення водних об'єктів та засмічення прибережних смуг, покращити гідрологічний режим водних об'єктів.

Джерелом централізованого водопостачання СМТГ є артезіанська вода, яка добувається з глибоководних артезіанських свердловин. Водопостачання міста забезпечується з шести водозаборів: Лепехівського, Лучанського, Ново-Оболонського, Пришибського, Тополянського та Токарівського. В рамках виконання завдання із забезпечення діяльності водопровідно-каналізаційного господарства передбачено переоснащення артезіанських свердловин водопідйомними колонами, переоснащення насосних агрегатів на свердловинах водозаборів та придбання шафи керування для Токарівської ВНС II-го підйому. Також, передбачено вжиття заходів щодо забезпечення питною водою населення, в т. ч. на території старостинських округів (поточний ремонт, очищення та санація шахтних колодязів, технічне обслуговування насосного обладнання, очищення свердловин, водопровідних башт та поточний ремонт водонапірних башт тощо).

Очистка комунальних стоків міста Суми здійснюється на очисних спорудах КП «Міськводоканал» Сумської міської ради у чотири етапи: механічна очистка, біологічна очистка, відведення активного мулу та знезараження активної води. Водоприймачем міських очисних споруд являється річка Псел. Програмою передбачено придбання вимикачів вакуумних з блоками управління та релейного захисту для станції очисних споруд та переоснащення насосних агрегатів на МНС № 2 станції очисних споруд, що дозволить забезпечити надійну роботу обладнання та підвищити екологічну безпеку.

Проектні заходи з нового будівництва, реконструкції та ремонту водопровідних та каналізаційних мереж дозволить покращити експлуатаційні показники зливової каналізації міста Суми, забезпечити стабільну роботу системи водовідведення дощової води та води, яка утворюється після танення снігу. А також, забезпечить функціонування джерел водопостачання сільського населення.

3.3. Земельні ресурси.

В рамках виконання завдання із здійснення заходів із землеустрою на території СМТГ передбачено розробку технічної документації із землеустрою щодо інвентаризації земель, у тому числі під об'єктами нерухомого комунального майна; складання обмінного файлу у форматі XML для реєстрації земельних ділянок у базі даних Державного земельного кадастру; розроблення технічної документації із землеустрою щодо поділу земельних ділянок; розроблення проєктів землеустрою щодо відведення земельних ділянок; проведення топографо-геодезичних обстежень для виявлення порушень земельного законодавства; здійснення інших заходів із землеустрою, в т.ч. на території об'єктів ПЗФ.

Реалізація даних заходів дозволить збільшити надходження до бюджету СМТГ та підвищити ефективність використання земельних ресурсів.

3.4. Ландшафт

Програма не передбачає завдань, виконання яких може призвести до змін ландшафту території СМТГ. Однак, заходи з прокладання нових трубопроводів каналізаційної мережі чи водопостачання може спричинити незначне та обмежене по території порушення ґрунтового покриву в місці проведення будівельних робіт.

3.5. Природно-заповідний фонд та Смарагдова мережа

Завдання Програми з охорони, утримання і розвитку природно – заповідного фонду, зелених зон і зелених насаджень міста передбачає: садіння нових дерев і кущів, заміна засохлих та пошкоджених дерев і кущів уздовж основних магістралей та доріг, у парках, скверах, у межах прибережних смуг річок і водойм; проведення спеціальних заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів територій та об'єктів природно-заповідного фонду на території міста, належне утримання та розвиток об'єктів природно-заповідного фонду. Реалізація даних заходів має на меті збільшення зелених насаджень та збереження і підтримання у належному стані об'єктів ПЗФ: пам'яток природи «Липові насадження», «Дуби» на вулицях Антонова, Герасима Кондратьєва, Петропавлівська, Сергія Табали, парку – пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Басівський», ботанічного саду місцевого значення «Юннатівський», виготовлення та встановлення охоронних знаків.

На території громади знаходиться тіньовий об'єкт Смарагдової мережі – UA0000303 Upper Psel river valley – Долина верхнього Псла. В рамках виконання завдання Програми з охорони та раціонального використання водних ресурсів передбачено проведення санітарних заходів та благоустрою у прибережних смугах річок Псел, Сумка, Стрілка, оз. Чеха, ін. водних об'єктів, очищення русел річок. В долині річки Псла відомі численні знахідки рослин, занесених до Червоної книги України: *Iris sibirica*, *Gladiolus tenuis*, *Epipactis palustris*, *Dactylorhiza incarnata*, *D. majalis*, *Platanthera bifolia*, *Orchis coriophora*, *Lunaria rediviva*, *Allium ursinum* та інших. Крім того, в цій частині долини річки лучні та важкодоступні водно-болотні масиви, що чергуються з лісами, мають велике значення для збереження гніздової орнітофауни, в тому числі занесених до Червоної книги України *Grus grus* і *Ciconia nigra*.

З метою збереження території Смарагдової мережі, будь-які роботи з благоустрою в прибережні смугі Псла та з розчищення русла повинні проводитись відповідно до Водного кодексу України, Закону України «Про Червону Книгу України» та з урахуванням Резолюцій 4, 6 Бернської Конвенції.

3.6. Об'єкти культурної спадщини.

Програмою передбачено виконання завдання з виготовлення облікових карток та паспортів на об'єкти історії та проведення інвентаризації та виготовлення облікової документації на пам'ятки архітектури м. Суми за єдиною встановленою формою.

3.7. Матеріальні активи.

Програма не передбачає заходів, які б мали суттєвий вплив на склад та якість матеріальних об'єктів. З метою відновлення дорожнього покриття та забезпечення безпеки дорожнього руху заплановано здійснення поточного ремонту вулично-дорожньої мережі, в т. ч. на території старостинських округів та тротуарів.

В рамках реалізації завдань за напрямком - Житлово-комунальне господарство, очікується проведення ремонтно-відновлювальних робіт об'єктів житлового фонду СМТГ, пошкодженого внаслідок збройної агресії російської федерації.

3.8. Флора, фауна та біорізноманіття

Програмою передбачається збільшення зелених насаджень за рахунок: садіння нових дерев і кущів, заміна засохлих та пошкоджених дерев і кущів уздовж основних магістралей та доріг, у парках, скверах, у межах прибережних смуг річок і водойм.

Програмою передбачено опрацювання питання реалізації проєкту «Капітальний ремонт об'єктів благоустрою – розчищення річки Сумки між Воскресенським та Шевченківським мостами» (в т.ч. проведення процедури оцінки впливу на довкілля по об'єкту). У разі виконання робіт, в подальшому, це може вплинути на зоо- та фітопланктон водного об'єкту.

3.9. Безпека життєдіяльності населення на його здоров'я.

Програма передбачає виконання заходів із запобігання виникненню надзвичайних ситуацій техногенного та природного, оперативного реагування на них та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, зокрема пов'язаних з військовою агресією російської федерації проти України.

Щодо здоров'я населення, програмою поставлена мета зі збереження та зміцнення здоров'я мешканців Сумської міської ТГ, підвищення ефективності заходів, спрямованих на профілактику захворювань, зниження рівнів захворюваності, інвалідності і смертності населення, підвищення якості та ефективності надання медичної допомоги, підвищення якості життя, забезпечення захисту прав громадян на охорону здоров'я.

Досягнення мети здійснюватиметься шляхом:

- проведення капітальних ремонтів приміщень лікувальних закладів з метою покращення умов перебування пацієнтів та роботи медичного персоналу;
- придбання медичного обладнання та інструментарію, забезпечення санітарним автотранспортом для підвищення якості надання медичних послуг;
- запровадження нових високотехнологічних медичних послуг;
- вжиття комплексних заходів, направлених на забезпечення населення якісними медичними послугами, зокрема на профілактику інвалідизації населення, створення реабілітаційних відділень з відповідним їх оснащенням;
- проведення заходів (лекції, круглі столи, зустрічі) та поширення інформації (через ЗМІ) щодо активної пропаганди здорового способу життя як основного чинника збереження та покращення здоров'я;
- медичне забезпечення пільгових категорій населення.

3.10. Ймовірний вплив реалізації документа державного планування на клімат.

У випадку, не затвердження проєкту ДДП, кліматичні умови на території громади ймовірно залишатимуться на рівні сучасних показників.

В свою чергу, реалізація заходів Програми має ознаки впливу на клімат. Аналіз впливу проєкту ДДП на клімат наведено в таблиці 3.1.1.

Таблиця 3.3.1.

Елемент	Напрямок	Варіант	Ознаки
М-	пом'якшення (mitigation)	зменшення сумарного щорічного негативного впливу на клімат внаслідок реалізації заходів ДДП	<ul style="list-style-type: none"> - реалізація проекту «Підвищення енергоефективності в дошкільних навчальних закладах міста Суми»; - модернізація огорожуючих конструкцій (утеплення фасадів, покрівель) будівель закладів бюджетної сфери; - капітальний ремонт з впровадженням заходів комплексної термомодернізації та відновлення аварійних елементів будівлі, що виникли внаслідок збройної агресії російської федерації Сумського дошкільного навчального закладу (ясла – садок) № 23 «Золотий ключик» м. Суми, Сумської області за адресою: м. Суми, вул. Ковпака, 27; - впровадження та обслуговування Сумської міської системи моніторингу теплоспоживання будівель; - підвищення енергоефективності функціонування систем теплопостачання; - популяризація ідеї сталого енергетичного розвитку; - належне поводження з небезпечними відходами; - садіння нових дерев і кущів, заміна засохлих та пошкоджених дерев і кущів уздовж основних магістралей та доріг, у парках, скверах, у межах прибережних смуг річок і водойм - проведення спеціальних заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів територій та об'єктів природно-заповідного фонду на території міста Суми, належне утримання та розвиток об'єктів природно-заповідного фонду.
М+		збільшення сумарного щорічного негативного впливу на клімат внаслідок реалізації заходів ДДП	- опрацювання питань будівництва об'єктів сортування/переробки та подрібнення будівельних та ремонтних відходів, комплексу з переробки гумових виробів.
Mt		одноразові великі викиди ПГ під час реалізації заходів ДДП	- значні витрати матеріальних та енергетичних ресурсів внаслідок проведення будівельних робіт та.
А+	адаптація (adaptation)	сприяння сумарного адаптаційного потенціалу громади до зміни клімату внаслідок реалізації заходів ДДП	<ul style="list-style-type: none"> - реалізація заходів Плану дій сталого енергетичного розвитку і клімату (ПДСЕР і К); - реалізація муніципального енергетичного плану (МЕП) в рамках проекту Європейської Енергетичної Відзнаки; - підтримка впровадження енергоефективних заходів з використанням відновлювальних джерел енергії; - забезпечення раціонального споживання води та енергоресурсів в закладах бюджетної сфери, що

Елемент	Напрямок	Варіант	Ознаки
			<p>утримуються за рахунок бюджету територіальної громади;</p> <ul style="list-style-type: none"> - створення комфортних умов перебування у приміщеннях закладів та установ соціально-культурної сфери СМТГ; - реалізація комплексу заходів щодо підвищення енергоефективності на об'єктах бюджетної сфери, спрямованих на приведення питомого споживання енергії до нормативних показників; - забезпечення формування нових стереотипів поведінки і мотивацій, націлених на раціональне та екологічно відповідальне використання енергії у мешканців територіальної громади; - підтримка впровадження енергоефективних заходів в житловому секторі; - забезпечення належного рівня функціонування систем тепло-, водопостачання та водовідведення; - скорочення обсягів споживання енергоносіїв; - підвищення енергоефективності функціонування систем тепlopостачання.
А-		зменшення сумарного адаптаційного потенціалу громади до зміни клімату внаслідок реалізації заходів ДДП	- збільшення потреб в усіх видах ресурсів та енергії за умов збільшення виробничих потужностей.

З огляду на вище викладене, реалізації заходів ДДП має помірний вплив на зміну клімату. Заходи проєкту ДДП направлені на пом'якшення негативного впливу на клімат та сприяння підвищенню сумарного адаптаційного потенціалу регіону до зміни клімату.

4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ).

Екологічні проблеми, що стосуються проекту документа державного планування «Програма економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади на 2024 рік» (далі – Програма).

Таблиця 4.1.

<i>№</i>	<i>Екологічні проблеми</i>
1.	Поводження з відходами
2.	Енергоефективність (енергозбереження). Недостатній рівень використання альтернативних джерел енергії та впровадження енергоефективних технологій
3.	Застарілість обладнання очисних споруд, систем водопостачання та водовідведення
4.	Вплив на водне середовище території громади
5.	Недостатній рівень екологічної культури у представників бізнесу та населення

Поводження з відходами

Одним із завдань Програми у напрямку розвитку житлово-комунального господарства є вдосконалення існуючої системи збору ТПВ шляхом подальшого запровадження системи роздільного збору ТПВ; впровадження схеми санітарного очищення території СМТГ. У рамках виконання даного завдання передбачено:

- опрацювання питань будівництва об'єктів сортування/переробки та подрібнення будівельних та ремонтних відходів, комплексу з переробки гумових виробів;
- організація поводження з відходами на територіях старостинських округів;
- розроблення місцевого плану управління відходами СМТГ.

Реалізація поставлених завдань дозволить створити умови для забезпечення сталого управління відходами у громаді.

Енергоефективність (енергозбереження)

З метою створення умов для ефективного споживання енергоресурсів, адаптації до змін клімату, скорочення витрат на енергоспоживання в муніципальному секторі, Програмою передбачено виконання таких завдань:

- реалізація заходів Плану дій сталого енергетичного розвитку і клімату (ПДСЕР і К);
- реалізація муніципального енергетичного плану (МЕП) в рамках проекту Європейської Енергетичної Відзнаки;
- підтримка впровадження енергоефективних заходів з використанням відновлюваних джерел енергії;
- забезпечення раціонального споживання води та енергоресурсів в закладах бюджетної сфери, що утримуються за рахунок бюджету територіальної громади;
- створення комфортних умов перебування у приміщеннях закладів та установ соціально-культурної сфери громади;
- реалізація комплексу заходів щодо підвищення енергоефективності на об'єктах бюджетної сфери, спрямованих на приведення питомого споживання енергії до нормативних показників;

- забезпечення формування нових стереотипів поведінки і мотивацій, націлених на раціональне та екологічно відповідальне використання енергії у мешканців територіальної громади;

- підтримка впровадження енергоефективних заходів в житловому секторі.

Очікуваними результатами від реалізації інвестиційних проєктів є скорочення споживання теплової енергії, зменшення викидів CO₂, покращення мікроклімату у приміщеннях, а також економія паливно-енергетичних ресурсів.

Водопостачання та водовідведення

Одним із завдань Програми у сфері житлово-комунального господарства є забезпечення стабільної роботи, належного рівня та якості послуг. Дане завдання здійснюватиметься шляхом реконструкції та капітального ремонту існуючих мереж водопостачання та водовідведення, очисних споруд.

Очисні споруди громади, а саме каналізаційні очисні споруди Комунального підприємства «Міськводоканал» Сумської міської ради, потребують реконструкції. Саме тому в довоєнній програмі розвитку громади був включений проєкт «Реконструкція міських каналізаційних очисних споруд Комунального підприємства «Міськводоканал» Сумської міської ради потужністю 60000 м³/добу з виділенням першої черги будівництва потужністю 30000 м³/добу у м. Суми, вул. Гамалея, буд.40». Реалізація проєкту була запланована на період з 2021 по 2024 рік. Фінансування частини проєкту планувалось шляхом залучення кредитних коштів НЕФКО (Північна екологічна фінансова корпорація) у сумі до 1,5 млн євро та Гранту NIP в сумі до 0,3 млн євро.

За результатами проведеного у 2021 році тендеру, комітет з оцінки тендеру комунального підприємства «Міськводоканал» Сумської міської ради зафіксував суттєве перевищення наявного бюджету проєкту найнижчою ціновою пропозицією, що відповідала основним кваліфікаційним вимогам, тому на початку 2022 року було прийнято рішення відхилити всі подані тендерні пропозиції та провести повторний тендер. У зв'язку з введенням воєнного стану підготовку до оголошення повторного тендеру було призупинено а також направлено звернення на адресу Північної Екологічної Фінансової Корпорації з проханням надати роз'яснення щодо можливостей подальшої реалізації проєкту в умовах форс-мажорних обставин через військову агресію російської федерації проти України. У жовтні 2022 року від НЕФКО надійшло повідомлення щодо скасування кредиту.

У 2023 році Проєкт реконструкції міських каналізаційних очисних споруд подано на участь у відборі проєктів за рахунок коштів Фонду ліквідації наслідків збройної агресії. Проєкт не отримав фінансування з державного бюджету. Наразі здійснюється пошук інших джерел фінансування проєкту (проєктну заявку подано для участі у відборі проєктів за рахунок коштів в рамках грантових програм Республіки Корея).

Окрім того, проєкт «Реконструкції каналізаційного напірного колектору від КНС №1А по вул. Соборній до міських очисних споруд» теж було подано на участь у відборі проєктів за рахунок коштів Фонду ліквідації наслідків збройної агресії. Проєкт отримав фінансування з державного бюджету. Період реалізації 2023-2025 роки.

У червні 2023 року на майданчику «SmartTender» відбувся аукціон щодо виготовлення проєктної документації та реалізації проєкту реконструкції напірного колектору. Переможець аукціону - ТОВ «БУДІВЕЛЬНА КОМПАНІЯ «АКВАБУД»». У серпні 2023 року була розпочата

процедура оцінки впливу на довкілля проєкту реконструкції напірного колектору (реєстраційний номер справи - № 202381710972).

Влив на водне середовище території громади

В рамках виконання завдання Програми з охорони та раціонального використання водних ресурсів передбачено проведення санітарних заходів та благоустрою у прибережних смугах річок Псел, Сумка, Стрілка, оз. Чеха, ін. водних об'єктів, очищення русел річок. Очікуваний результат від реалізації даних заходів: зменшення забруднення водних об'єктів та їх прибережних смуг.

Територія верхньої долини річки Псел входить до складу територій Смарагдової мережі. На території долини присутні ареали існування червонокнижних рослин та птахів. З огляду на це звітом СЕО пропонується технічна альтернатива, що полягає у виключенні річки Псел з переліку водних об'єктів, що до яких здійснюватимуть заходи в рамках виконання завдання Програми з охорони та раціонального використання водних.

Недостатній рівень екологічної культури у представників бізнесу та населення

Програма передбачає заходи з підвищення рівня екологічної свідомості та інформування населення з питань охорони навколишнього природного середовища. Еколого-просвітницька діяльність буде здійснюватись у вигляді проведення у позашкільному вихованні освітніх акцій, проєктів, семінарів, лекцій та екскурсій з питань охорони довкілля, проведення для містян та гостей міста акцій природоохоронного напрямку, видання та розповсюдження тематичної поліграфічної продукції.

5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ.

Головним зобов'язанням документа державного планування у сфері охорони довкілля є відповідність державній екологічній політиці.

Державна екологічна політика — це діяльність державних органів, спрямована на забезпечення конституційного права кожного на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди. Екологічна політика на національному рівні формується Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України.

На стратегічному рівні пріоритети екологічної політики визначені у Законі України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року».

В Законі України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» визначено 5 пріоритетних національних екологічних цілей:

1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва.
2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України.
3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку України.
4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення.
5. Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління.

У рамках підготовки звіту про СЕО проаналізовано відповідність мети діяльності проекту ДДП «Програма економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади на 2024 рік» національним екологічним цілям.

ЗАВДАННЯ СТРАТЕГІЧНОЇ ЦІЛІ	ВІДПОВІДНІСТЬ У ДДП
<i>Ціль 1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва</i>	
Впровадження освіти в інтересах збалансованого (сталого) розвитку, екологічної освіти та виховання, просвітницької діяльності з метою формування в суспільстві екологічних цінностей і підвищення його екологічної свідомості	Еколого-просвітницька діяльність. Проведення у позашкільному вихованні освітніх акцій, проектів, семінарів, лекцій та екскурсій з питань охорони довкілля, проведення для містян та гостей міста акцій природоохоронного напрямку, видання та розповсюдження тематичної поліграфічної продукції; Проведення заходу «Дні Сталої енергії». Проведення заходів з популяризації та виховання енергоефективної поведінки у споживачів
Врахування рекомендацій наукових установ екологічного спрямування при прийнятті управлінських рішень та підготовці проектів	Здійснення стратегічної екологічної оцінки змін до Програми економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної

ЗАВДАННЯ СТРАТЕГІЧНОЇ ЦІЛІ	ВІДПОВІДНІСТЬ У ДДП
<p>нормативно-правових актів</p> <p>Забезпечення участі громадськості у прийнятті управлінських рішень у сфері охорони навколишнього природного середовища та природокористування</p>	<p>громади на 2024 рік (за необхідності) та проекту Програми економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади на 2025 рік.</p>
Ціль 2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України	
<p>Вдосконалення системи кадастрів природних ресурсів, державної статистичної звітності з використання природних ресурсів та забруднення навколишнього природного середовища</p>	<p>Фінансування Комплексної цільової Програми Сумської міської територіальної громади з регулювання містобудівної діяльності та розвитку інформаційної системи містобудівного кадастру на 2022 – 2024 роки (рішення СМР від 27.10.2021 № 2002-МР)</p>
<p>Зменшення втрат біологічного та ландшафтного різноманіття, зокрема шляхом вдосконалення принципів формування екологічної мережі, її розширення і невиснажливого використання, а також збереження унікальних природних ландшафтів</p>	<p>Проведення спеціальних заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів територій та об'єктів природно-заповідного фонду на території СМТГ, належне утримання та розвиток об'єктів природно-заповідного фонду</p>
<p>Зменшення негативного впливу процесів урбанізації на навколишнє природне середовище, припинення руйнування навколишнього природного середовища у межах міст, зокрема, недопущення необґрунтованого знищення зелених насаджень у межах міст під час виконання будівельних чи інших робіт, незаконного відведення земельних ділянок, зайнятих зеленими насадженнями, під будівництво</p>	<p>Розроблення та затвердження містобудівної документації місцевого рівня;</p> <p>Підготовка якісних вихідних даних для розроблення Комплексного плану просторового розвитку території СМТГ з внесенням змін до генерального плану м. Суми, в т.ч. підготовка якісних вихідних даних для розроблення просторового розвитку території СМТГ, у т. ч. нової топографічної основи масштабу 1:10000;</p> <p>Розроблення Комплексного плану просторового розвитку території СМТГ з внесенням змін до генерального плану м. Суми та коригуванням Історико-архітектурного опорного плану</p> <p>Деталізація положень плану зонування території м. Суми шляхом розроблення та затвердження детальних планів окремих територій міста із збільшенням ступеня врахування потреб бізнесу (після затвердження комплексного плану просторового розвитку території СМТГ)</p>
<p>Забезпечення збереження, відновлення та збалансованого використання рослинного світу України</p>	<p>Садіння нових дерев і кущів, заміна засохлих та пошкоджених дерев і кущів уздовж основних магістралей та доріг, у парках, скверах, у межах прибережних смуг річок і водойм;</p> <p>Проведення спеціальних заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів територій та об'єктів природно-заповідного</p>

ЗАВДАННЯ СТРАТЕГІЧНОЇ ЦІЛІ	ВІДПОВІДНІСТЬ У ДДП
	фонду на території СМТГ, належне утримання та розвиток об'єктів природно-заповідного фонду.
Стимулювання розвитку інфраструктури управління відходами	<p>Забезпечення передачі відходів, що містять ртуть, сполуки ртуті (у тому числі відпрацьовані люмінесцентні лампи та прилади, що містять ртуть) в установах та закладах галузі «Освіта»;</p> <p>Опрацювання питань будівництва об'єктів сортування/переробки та подрібнення будівельних та ремонтних відходів, комплексу з переробки гумових виробів;</p> <p>Організація поводження з відходами на територіях старостинських округів;</p> <p>Розроблення місцевого плану управління відходами СМТГ.</p>
Стимулювання оновлення зношених основних фондів промислової і транспортної інфраструктури та об'єктів житлово-комунального господарства шляхом прямих державних дотацій, здешевлення кредитів, часткової компенсації відсоткових ставок за кредитами тощо.	Відшкодування з бюджету СМТГ частини відсотків за кредитами, залученими населенням (фізичними особами, об'єднаннями співвласників багатоквартирних будинків, житлово-будівельними кооперативами) на впровадження енергозберігаючих заходів, в т.ч. відповідно до Програми підтримки енергомодернізації багатоквартирних будинків «Енергодім»
Ціль 3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку України	
Запобігання зміні клімату та адаптація до неї	<p>Реалізація заходів Плану дій сталого енергетичного розвитку і клімату (ПДСЕР і К)..</p> <p>Реалізація проєкту «Підвищення енергоефективності в дошкільних навчальних закладах міста Суми».</p> <p>Термомодернізація будівель.</p> <p>Підтримка впровадження енергоефективних заходів з використанням відновлювальних джерел енергії.</p> <p>Впровадження та обслуговування Сумської міської системи моніторингу теплоспоживання будівель.</p> <p>Популяризація ідеї сталого енергетичного розвитку.</p> <p>Підвищення енергоефективності функціонування систем теплопостачання.</p> <p>Стимулювання населення (ОСББ, ЖБК) до впровадження енергозберігаючих заходів.</p>
Зменшення промислового забруднення та ризиків промислових аварій	<p>Забезпечення функціонування нової місцевої автоматизованої системи централізованого оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій;</p> <p>Забезпечення безпеки та стійкості об'єктів</p>

ЗАВДАННЯ СТРАТЕГІЧНОЇ ЦІЛІ	ВІДПОВІДНІСТЬ У ДДП
	<p>критичної інфраструктури (придбання матеріалів, оплата послуг по захисту об'єктів критичної інфраструктури тощо);</p> <p>Поповнення місцевого матеріального резерву громади для запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.</p>
<p>Поводження з небезпечними хімічними речовинами;</p>	<p>Забезпечення утилізації небезпечних речовин, виявлених на території СМТГ.</p>
<p><i>Ціль 4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення</i></p>	
<p>Зниження рівня забруднення атмосферного повітря та вод</p>	<p>Підвищення енергоефективності функціонування систем теплопостачання.</p> <p>Стимулювання населення (ОСББ, ЖБК) до впровадження енергозберігаючих заходів.</p> <p>Догляд за об'єктами зеленого господарства, поліпшення їх стану;</p> <p>Догляд за об'єктами благоустрою загального користування: ліквідація несанкціонованих і неконтрольованих звалищ відходів на території СМТГ.</p> <p>Організація поводження з відходами на територіях старостинських округів.</p> <p>Забезпечення діяльності водопровідно-каналізаційного господарства.</p> <p>Проведення інструментальних лабораторних вимірювань, необхідних для здійснення контролю за дотриманням норм ГДВ забруднюючих речовин від стаціонарних джерел забруднення.</p> <p>Охорона та раціональне використання водних ресурсів.</p>

6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Згідно «Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування», затверджених Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10 серпня 2018 року № 296), наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення – будь-які ймовірні наслідки для флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, клімату, повітря, води, ландшафту (включаючи техногенного), природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів.

Вторинні наслідки – вигоди, які полягають у широкому залученні громадськості до прийняття рішень та встановлення прозорих процедур їх прийняття.

Кумулятивні наслідки – нагромадження в організмах людей, тварин, рослин отрути різних речовин внаслідок тривалого їх використання. Ймовірність того, що реалізація ДДП призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є виключеним.

Синергічні наслідки – сумарний ефект, який полягає у тому, що при взаємодії 2-х або більше факторів їх дія суттєво переважає дію кожного окремо компонента.

Програма економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади на 2024 рік (далі – Програма) розроблена на виконання розпорядження міського голови від 27 вересня 2023 року № 316 - Р «Про організацію розроблення проекту Програми економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади на 2024 рік», відповідно до Законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку України», постанови Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 р. № 621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проектів Бюджетної декларації та державного бюджету» (зі змінами), враховуючи Стратегію розвитку Сумської міської територіальної громади до 2027 року, затверджену рішенням Сумської міської ради від 31 травня 2023 року № 3739-МР, Стратегію відновлення та розвитку економіки Сумської області на 2022-2024 роки, затверджену розпорядженням голови Сумської обласної державної адміністрації – керівника обласної військової адміністрації від 18 липня 2022 року № 228-ОД (у редакції, затвердженій розпорядженням голови Сумської обласної державної адміністрації – начальника обласної військової адміністрації від 14 вересня 2023 року № 495-ОД).

Програма розроблена на короткостроковий період.

Стратегічна екологічна оцінка охоплює аналіз ймовірного впливу на стан довкілля в результаті впровадження Програми економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади на 2024 роки. Тож об'єктом аналізу є завдання і заходи Програми.

Звіт про СЕО не передбачає дублювання змісту проекту ДДП, тому зазначені в проекті ДДП пріоритетні напрямки, завдання та шляхи їх виконання повторно Звітом про СЕО не зазначаються. Оцінка ймовірного впливу на довкілля здійснюється лише для проектних напрямків, завдання та шляхи виконання яких можуть передбачати види діяльності, які відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» ймовірно підлягатимуть оцінці впливу на довкілля.

Таблиця 6.1.

<i>Завдання</i>	<i>Шляхи реалізації</i>	<i>Ймовірний вплив на довкілля</i>
Підвищення енергоефективності функціонування систем теплопостачання,	Реконструкція котельного та насосного обладнання, ділянок магістральних теплових мереж.	<p>Короткостроковий: викиди забруднюючих речовин, відходів під час будівельних робіт. Шумове навантаження від будівельної техніки.</p> <p>Довгостроковий: + підвищення енергоефективності системи теплопостачання + зменшення забруднення атмосферного повітря продуктами згорання викопного палива</p> <p>Кумулятивні наслідки не прогнозуються.</p>
Забезпечення діяльності водопровідно-каналізаційного господарства	Переоснащення артезіанських свердловин водопідйомними колонами	<p>Короткостроковий: викиди забруднюючих речовин, порушення верхнього шару ґрунту та утворення відходів під час будівельних робіт. Шумове навантаження від будівельної техніки.</p> <p>Довгостроковий: - вилучення надр (води); - порушення ґрунтового профілю в місті розташування об'єкта.</p> <p>Кумулятивні наслідки не прогнозуються.</p>
Охорона та раціональне використання водних ресурсів	Будівництво/реконструкція напірних/самопливних каналізаційних колекторів на території СМТГ	<p>Короткостроковий: викиди забруднюючих речовин, утворення стічних вод, порушення верхнього шару ґрунту та утворення відходів під час будівельних робіт. Шумове навантаження від будівельної техніки.</p> <p>Довгостроковий: + зменшення забруднення водних об'єктів та їх прибережних смуг; + упорядкування прийому стоків від населення та суб'єктів, не охоплених системою централізованого водовідведення.</p> <p>Кумулятивні наслідки не прогнозуються.</p>

Завдання	Шляхи реалізації	Ймовірний вплив на довкілля
	<p>Проведення санітарних заходів та благоустрою у прибережних смугах річок Псел, Сумка, Стрілка, оз. Чеха, ін. водних об'єктів, та розчищення річки Сумки між Воскресенським та Шевченківським мостами.</p>	<p>Короткостроковий: викиди забруднюючих речовин. Шумове навантаження під час робіт з розчищення прибережних смуг.</p> <p>Довгостроковий:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вплив на зоо- та фітопланктон водного об'єкту; + зменшення забруднення водних об'єктів та їх прибережних смуг; + підтримання сприятливого гідрологічного режиму водного об'єкту.
	<p>Підготовка проектної заявки та пошук альтернативних джерел фінансування для реалізації проекту «Реконструкція підпірної гідропоруди під Шевченківським мостом»</p>	<p>Короткостроковий: викиди забруднюючих речовин. Шумове навантаження під час робіт з реконструкції.</p> <p>Довгостроковий:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вплив на зоо- та фітопланктон водного об'єкту; - вплив на гідрологічний режим водного об'єкту

Завдання	Шляхи реалізації	Ймовірний вплив на довкілля
<p><i>Забезпечення санітарної очистки території</i></p>	<p>Опрацювання питань будівництва об'єктів сортування/переробки та подрібнення будівельних та ремонтних відходів, комплексу з переробки гумових виробів</p>	<p>Короткостроковий: викиди забруднюючих речовин та утворення відходів, порушення ґрунтового покриву під час будівельних робіт. Шумове навантаження від будівельної техніки.</p> <p>Довгостроковий:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вилучення земельної ділянки під розміщення запланованих об'єктів; - викиди забруднюючих речовин під час роботи обладнання з переробки та подрібнення відходів; + побудова системи поводження з відходами; + зменшення частки відходів, що захороняються на полігонах за рахунок переробки відходів

Таблиця 6.2. Вплив проєктних заходів на складові довкілля

№	Чи може реалізація планованої діяльності спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
		Так	Ймовірно	Ні	
Повітря					
1.	Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел		+		Будівництво нових промислових та комунальних об'єктів повинно відповідати Державним санітарним правилам планування та забудови населених пунктів.
2.	Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел	+			Використання технічно справного автотранспорту та будівельної техніки.
3.	Погіршення якості атмосферного повітря		+		Проведення інструментальних лабораторних вимірювань, необхідних для здійснення контролю за дотриманням норм ГДВ забруднюючих речовин від стаціонарних джерел забруднення
4.	Поява джерел неприємних запахів		+		Застосування нових технологій та обладнання, у тому числі очисного устаткування, що дозволить зменшити шкідливий вплив на оточуюче середовище та в подальшому узгодити в установленому порядку з органами санепідконтролю зменшення розміру нормативних санітарно-захисних зон.
5.	Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату			+	Не потребує заходів пом'якшення
Водні ресурси					
6.	Збільшення обсягів скидів у поверхневі води	+			Контроль технологічного режиму очисних споруд, періодичного контролю складу та обсягу стічних вод згідно вимог законодавства.
7.	Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема	+			Контроль технологічного режиму

	таких показників як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)				очисних споруд, періодичного контролю складу та обсягу стічних вод згідно вимог законодавства.
8.	Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню			+	Не потребує заходів пом'якшення
9.	Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод			+	Не потребує заходів пом'якшення
10.	Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)			+	Не потребує заходів пом'якшення
11.	Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту			+	Реалізація усіх заходів та завдань програми проводиться у відповідності до Водного та Земельного Кодексів України
12.	Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону			+	Реалізація усіх заходів та завдань програми проводиться у відповідності до Водного та Земельного Кодексів України
13.	Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)			+	Реалізація усіх заходів та завдань програми проводиться у відповідності до Водного та Земельного Кодексів України
14.	Забруднення підземних водоносних горизонтів			+	Реалізація усіх заходів та завдань програми проводиться у відповідності до Водного та Земельного Кодексів України
Відходи					
15.	Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів			+	Не потребує заходів пом'якшення
16.	Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів			+	Не потребує заходів пом'якшення

17.	Збільшення кількості відходів, що не є небезпечними			+	Зберігання відходів у відведених місцях. Передача відходів тільки ліцензованим підприємствам для подальшого поводження (видалення, утилізації тощо)
18.	Спорудження еколого-небезпечних об'єктів поводження з відходами			+	Не потребує заходів пом'якшення
19.	Утворення або накопичення радіоактивних відходів			+	Не потребує заходів пом'якшення
Земельні ресурси					
20.	Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару			+	Проектування та виконання будівельних та земляних робіт у чіткій відповідності до чинних норм, правил, стандартів. Планування порушених територій з максимальним збереженням існуючого ґрунтового шару.
21.	Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів			+	Не потребує заходів пом'якшення
22.	Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу			+	Проектування та виконання будівельних та земляних робіт у чіткій відповідності до чинних норм, правил, стандартів. Планування порушених територій з максимальним збереженням існуючого ґрунтового шару.
23.	Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури			+	Не потребує заходів пом'якшення.
24.	Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель			+	Виконання умов законодавства при зміні цільового використання земельних ділянок.
25.	Виникнення конфліктів між ухваленими цілями ДДП та цілями місцевих громад			+	Не потребує заходів пом'якшення
Біорізноманіття та рекреаційні зони					
26.	Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду			+	Не потребує заходів пом'якшення

	(зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)				
27.	Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві			+	Не потребує заходів пом'якшення
28.	Збільшення площ зернових культур або с/г угідь в цілому			+	Не потребує заходів пом'якшення
29.	Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин			+	Не потребує заходів пом'якшення
30.	Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей		+		Програма передбачає проведення спеціальних заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів територій та об'єктів природно-заповідного фонду на території міста Суми, належне утримання та розвиток об'єктів природно-заповідного фонду. Усі заходи повинні відповідати Закону України «Про природно-заповідний фонд».
31.	Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини		+		Програма передбачає здійснення коригування історико-архітектурного опорного плану м. Суми з визначенням меж і режимів використання зон охорони пам'яток та історичних ареалів. Проведення інвентаризації та виготовлення облікової документації на пам'ятки архітектури м. Суми за єдиною встановленою формою.
32.	Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично прийнятних місць, руйнування пам'ятників			+	Не потребує заходів пом'якшення.

	природи тощо)				
33.	Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території	+			Програмою передбачено проведення ремонтно-відновлювальних робіт об'єктів житлового фонду СМТГ, пошкодженого внаслідок збройної агресії російської федерації
34.	Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі	+			Програмою передбачено проведення ремонтно-відновлювальних робіт об'єктів житлового фонду СМТГ, пошкодженого внаслідок збройної агресії російської федерації
35.	Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему. Зміни в структурі транспортних потоків.		+		Програмою передбачено заміну аварійних опор та оновлення електротранспортної інфраструктури
36.	Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень		+		Не потребує заходів пом'якшення.
37.	Потреба в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги	+			Не потребує заходів пом'якшення.
38.	Поява будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей			+	Не потребує заходів пом'якшення.
Екологічне управління та моніторинг					
39.	Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки			+	Не потребує заходів пом'якшення.
40.	Погіршення екологічного моніторингу			+	Не потребує заходів пом'якшення.
41.	Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження			+	Не потребує заходів пом'якшення.
42.	Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва			+	Не потребує заходів пом'якшення.
Інше					
43.	Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів	+			Використання лічильників обсягу споживання води. Раціональне використання земельних ресурсів в межах території

					населеного пункту. Рекультивація порушених територій.
44.	Суттєве вилучення будь-якого не відновлюваного ресурсу			+	Не потребує заходів пом'якшення.
45.	Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії		+		Підвищення енергоефективності житлових та виробничих будівель. Повторне використання очищеної води в технологічних процесах.
46.	Суттєве порушення якості природнього середовища			+	Не потребує заходів пом'якшення.
47.	Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей			+	Не потребує заходів пом'якшення.

7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Заходи з запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування будуть вживатися в межах повноважень виконавчих органів міських рад, визначених статтею 33 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», зокрема:

1) підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо встановлення ставки земельного податку, розмірів плати за користування природними ресурсами, вилучення (викупу), а також надання під забудову та для інших потреб земель, що перебувають у власності територіальних громад; визначення в установленому порядку розмірів відшкодувань підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності за забруднення довкілля та інші екологічні збитки; встановлення платежів за користування комунальними та санітарними мережами відповідних населених пунктів;

2) підготовка і подання на затвердження ради проєктів місцевих програм охорони довкілля, участь у підготовці загальнодержавних і регіональних програм охорони довкілля;

3) підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо прийняття рішень про організацію територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні; внесення пропозицій до відповідних державних органів про оголошення природних та інших об'єктів, що мають екологічну, історичну, культурну або наукову цінність, пам'ятками природи, історії або культури, які охороняються законом, підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо прийняття рішень про оголошення в місцях масового розмноження та вирощування потомства дикими тваринами "сезону тиші" з обмеженням господарської діяльності та добуванням об'єктів тваринного світу;

4) здійснення контролю за додержанням природоохоронного законодавства, використанням і охороною природних ресурсів загальнодержавного та місцевого значення, відтворенням лісів;

5) координація діяльності місцевих органів земельних ресурсів;

6) погодження клопотань про надання дозволу на спеціальне використання природних ресурсів загальнодержавного значення;

7) вжиття необхідних заходів щодо ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій відповідно до закону, інформування про них населення, залучення в установленому законом порядку до цих робіт підприємств, установ та організацій, а також населення;

8) здійснення контролю за діяльністю суб'єктів господарювання у сфері управління побутовими відходами;

9) підготовка висновків щодо надання або вилучення в установленому законом порядку земельних ділянок, що проводиться органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування;

10) організація і здійснення землеустрою, погодження проєктів землеустрою;

11) створення та забезпечення функціонування місцевих екологічних автоматизованих інформаційно-аналітичних систем, які є складовою мережі загальнодержавної екологічної автоматизованої інформаційно-аналітичної системи забезпечення доступу до екологічної інформації;

12) здійснення контролю за додержанням юридичними та фізичними особами вимог у сфері управління відходами та розгляд справ про адміністративні правопорушення або передача їх

матеріалів на розгляд інших державних органів у разі порушення законодавства про управління відходами;

13) здійснення контролю за забезпеченням безперешкодного і безоплатного доступу громадян до узбережжя водних об'єктів та островів для загального водокористування відповідно до закону;

14) надання податковим органам у строки та в порядку, встановлені Податковим кодексом України, інформації щодо власників та користувачів, у тому числі на правах оренди (суборенди), емфітевзису, земельних ділянок сільськогосподарського призначення, розташованих на території відповідної сільської, селищної, міської ради, ради об'єднаної територіальної громади, що створена згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, а також іншої інформації, визначеної Податковим кодексом України.

Виходячи з повноважень, визначених вищевказаною статтею закону, з метою зменшення впливу на територію Смарагдової мережі (зниження рівня забруднення водних об'єктів та засмічення прибережних смуг, водних об'єктів) в проєкті ДДП передбачений захід щодо проведення санітарних заходів та благоустрою у прибережних захисних смугах річок Псел, Сумка, Стрілка, ін. водних об'єктів, очищення русел річок.

8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ

Проєкт документа державного планування «Програма економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади на 2024 рік» розроблена на короткостроковий період виходячи із загальної оцінки соціально-економічної ситуації, наявних матеріально-технічних ресурсів та фінансових можливостей територіальної громади.

У Програмі визначено основні пріоритетні напрямки економічного і соціального розвитку СМТГ в цілому та у відповідних галузях (сферах діяльності), завдання та заходи, спрямовані на реалізацію визначених пріоритетів, наведено прогноз динаміки основних соціально-економічних показників 2024 роки (додаток 1 до Програми).

Альтернативним варіантом є відмова від запланованої діяльності, так званий «нульовий варіант» без затвердження Програми.

Незатвердження Програми та відмови від реалізації завдань, що передбачені нею призведе до неможливості розвитку СМТГ. Цей сценарій може розумітися, як продовження поточних (найчастіше несприятливих) тенденцій щодо економічно, соціального та екологічного стану території СМТГ.

За даним варіантом подальший стабільний розвиток СМТГ, очевидно є проблематичним, і ця альтернатива веде до погіршення комфорту проживання населення СМТГ.

Територіальні альтернативи Звітом про СЕО не розглядаються, так як обрані проєктні завдання та заходи, спрямовані на реалізацію визначених пріоритетів Програми для конкретної громади. Територіальні альтернативи можуть бути розглянуті лише при реалізації конкретних завдань та заходів Програми, але дані альтернативи є обмеженими територією СМТГ. Завдання та заходи Програми, шляхи їх реалізації запропоновані розробником програми спільно з іншими виконавчими органами Сумської міської ради, підприємствами, установами, організаціями. Шляхи реалізації завдань обрані відповідно наявних ресурсів Сумської МТГ.

Технічна альтернатива запропонована звітом СЕО – відмова від реалізації санітарних заходів та благоустрою прибережної смуги річки Псел, а також, ймовірного очищення русла. Територія долини верхнього Псла – UA0000303 Upper Psel river valley, відноситься до території Смарагдової мережі. В долині річки Псла відомі численні знахідки рослин, занесених до Червоної книги України: *Iris sibirica*, *Gladiolus tenuis*, *Epipactis palustris*, *Dactylorhiza incarnata*, *D. majalis*, *Platanthera bifolia*, *Orchis coriophora*, *Lunaria rediviva*, *Allium ursinum*. Крім того, в цій частині долини річки лучні та важкодоступні водно-болотяні масиви, що чергуються з лісами, мають велике значення для збереження гніздової орнітофауни, в тому числі занесених до Червоної книги України *Grus grus* і *Ciconia nigra*. З метою недопущення ймовірного порушення природних ареалів існування червонокнижних рослин та птахів звітом СЕО пропонується виключити Псел з переліку річок, щодо яких здійснюються заходи в рамках реалізації завдання з охорони та раціональне використання водних ресурсів.

8.1. Опис здійснення стратегічної екологічної оцінки.

Під час підготовки звіту зі стратегічної екологічної оцінки визначено доцільність і прийнятність реалізації завдань Програми, також оцінено вплив на навколишнє середовище з урахуванням природних, соціальних та техногенних умов СМТГ.

Основним критерієм під час стратегічної екологічної оцінки документу державного планування є його відповідність пріоритетам державної екологічної політики України.

Основні етапи стратегічної екологічної оцінки:

- 1) визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки;
- 2) визначення зв'язку з іншими документами державного планування, оцінка відповідності Програми екологічним пріоритетам державної екологічної політики;
- 3) аналіз та оцінка ймовірних наслідків виконання завдань та заходів Програми щодо впливу на довкілля;
- 4) визначення екологічних проблем, пов'язаних з документом державного планування;
- 5) визначення технічних альтернатив;
- 6) визначення показників, заходів моніторингу та критеріїв їх оцінки.

В ході СЕО проведено оцінку екологічних проблем документу державного планування і потенційного впливу на стан довкілля, проведено SWOT-аналіз та аналіз відповідність Програми екологічним пріоритетам державної екологічної політики.

9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» замовник у межах своєї компетенції здійснює моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, один раз на рік оприлюднює його результати на своєму офіційному веб-сайті у мережі Інтернет та у разі виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів для їх усунення.

Програма моніторингу складається із переліку дій та заходів, кожний із яких має певну мету, ключові індикатори та критерії для оцінки. Порядок здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, затверджує Кабінет Міністрів України.

Постійний моніторинг реалізації заходів Програми буде здійснюватися під час всього періоду виконання проєктних рішень документа державного планування. Програма розроблена на короткостроковий період. Термін реалізації Програми – 2024 рік. Детальна інформація, а саме: поставлені завдання, заходи їх виконання, терміни, відповідальний виконавець та очікуваний результат зазначені в додатку 1 Програми. Основними завданнями моніторингу реалізації Програми є збір, узагальнення, періодичний аналіз відповідних показників соціально-економічного розвитку.

Очікуваними результатами реалізації Програми у сфері охорони навколишнього природного середовища є:

- поліпшення стану навколишнього природного середовища до рівня, безпечного для життєдіяльності населення;
- мінімізація забруднення поверхневих водних об'єктів та ґрунтів;
- поліпшення, збереження стану існуючих нових зелених насаджень та озелених територій у межах міста;
- підвищення рівня екологічної свідомості та інформування населення з питань охорони навколишнього природного середовища.

9.1. Пропонована Звітом SEO програма моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля.

№ з/п	Заходи моніторингу	Одиниця виміру	Роки		Оцінка	Показник оцінки	Примітка
			2023 (2022*)	2024	2024/2023 (2022*)		
<i>Охорона атмосферного повітря</i>							
1	Загальні обсяги викидів в атмосферне повітря окремо по парниковим газам від стаціонарних джерел забруднення на території СМТГ	тис. тон			< 1	Позитивний результат	За статистичними даними
					= 1	Нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу	
					> 1	Негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Проєкту ДДП	
<i>Охорона водних ресурсів</i>							

№ з/п	Заходи моніторингу	Одиниця виміру	Роки		Оцінка 2024/2023 (2022*)	Показник оцінки	Примітка
			2023 (2022*)	2024			
2	Забір прісної води – усього, у тому числі: - з поверхневих водних джерел; - із підземних джерел	млн куб. метрів			< 1	Позитивний результат	За статистичними даними
					= 1	Нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу	
					> 1	Негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Проекту ДДП	
3.	Скинуто зворотних вод у поверхневі водні об'єкти, усього, - у тому числі недостатньо очищених	млн куб. метрів			< 1	Позитивний результат	За даними Регіонального офісу водних ресурсів у Сумській області Державного агентства водних ресурсів України
					= 1	Нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу	
					> 1	Негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Проекту ДДП	
Поводження з відходами							
4	Утворено відходів	тис. тон			< 1	Позитивний результат	За статистичними даними
					= 1	Нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу	
					> 1	Негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Проекту	
4.1.	Частка видалених відходів у спеціально відведені місця чи об'єкти у загальній кількості утворених	%			< 1	Позитивний результат	За статистичними даними
					= 1	Нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу	
					> 1	Негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Проекту	
4.2.	Частка відсортованих відходів у загальній кількості утворених	%			> 1	Позитивний результат	За статистичними даними
					= 1	Нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу	
					< 1	Негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних	

№ з/п	Заходи моніторингу	Одиниця виміру	Роки		Оцінка 2024/2023 (2022*)	Показник оцінки	Примітка
			2023 (2022*)	2024			
Розвиток мережі об'єктів природно-заповідного фонду							
5.	Загальна кількість об'єктів природно-заповідного фонду на території СМТГ	одиниць			> 1	Позитивний результат	За даними Департаменту захисту довкілля та природних ресурсів Сумської обласної державної адміністрації
					= 1	Нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу	
					< 1	Негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Проекту ДДП	
6	Кількість територій та об'єктів ПЗФ, на яких реалізовано заходи зі збереження об'єктів природно-заповідного фонду	одиниць			> 1	Позитивний результат	За даними Департаменту захисту довкілля та природних ресурсів Сумської обласної державної адміністрації
					= 1	Нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу	
					< 1	Негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Проекту ДДП	
Здоров'я населення							
7	Захворюваність на хвороби органів дихання: - туберкульоз - інші	осіб на 100 тис. населення			< 1	Позитивний результат	За статистичними даними
					= 1	Нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу	
					> 1	Негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Проекту	
8	Забезпеченість лікарями	осіб на 10 тис. населення			> 1	Позитивний результат	За статистичними даними
					= 1	Нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу	
					< 1	Негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Проекту	
9	Питома вага злоякісних новоутворень, виявлених в I-II стадії	%			> 1	Позитивний результат	За статистичними даними
					= 1	Нейтральний результат, що потребує подальшого моніторингу	
					< 1	Негативний результат, необхідно вжити заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних	

№ з/п	Заходи моніторингу	Одиниця виміру	Роки		Оцінка	Показник оцінки	Примітка
			2023 (2022*)	2024	2024/2023 (2022*)		
						наслідків виконання Проекту ДДП	

** У разі відсутності відповідної інформації за 2023 рік, що пов'язано з дією Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» (у період дії воєнного стану або стану війни, а також протягом трьох місяців після його завершення, органи державної статистики призупиняють надання статистичної інформації, за винятком інформації за 2021 рік і попередні періоди)*

Замовник СЕО здійснюватиме моніторинг наслідків виконання Програми шляхом збору та аналізу інформації/статистичних даних від суб'єктів господарювання (що провадять свою діяльність на території СМТГ), головного управління статистики в Сумській області, Департаменту захисту довкілля та енергетики Сумської ОДА, Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру в Сумській області, Регіонального офісу водних ресурсів у Сумській області Державного агентства водних ресурсів України та відповідних виконавчих органів Сумської міської ради.

Здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, за запропонованими показниками, дасть можливість своєчасно виявляти порушення і недоліки, відхилення показників та своєчасно опрацьовувати питання з метою їх усунення, готувати та оприлюднювати інформацію про хід (стан) реалізації Програми.

10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ.

Даний розділ не розглядається, документ державного планування розроблений з метою провадження діяльності на території Сумської міської територіальної громади (що знаходиться в межах Сумської області). Виявлені у документі державного планування завдання виконання яких може передбачати діяльність, що відповідно до законодавства підлягає оцінці впливу на довкілля, не потребує здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля.

11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ

Програма розроблена на короткостроковий період виходячи із загальної оцінки соціально-економічної ситуації, наявних матеріально-технічних ресурсів та фінансових можливостей територіальної громади. Термін реалізації Програми – 2024 рік.

У Програмі визначено основні пріоритетні напрямки економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади (далі – СМТГ) в цілому та у відповідних галузях (сферах діяльності), завдання та заходи, спрямовані на реалізацію визначених пріоритетів.

SWOT-аналіз слабких та сильних сторін проєкту ДДП відносно впливу на довкілля виявив більше можливостей ніж загроз. Реалізація завдань ДДП дозволить скоротити кількість проблемних питань СМТГ, тим самим покращити економічні та соціальні умови проживання населення громади.

Аналіз ймовірного впливу реалізації документа державного планування на клімат вказує на те, що реалізація ДДП має помірний вплив на зміну клімату. Заходи проєкту ДДП направлені на пом'якшення негативного впливу на клімат та сприяння підвищенню сумарного адаптаційного потенціалу регіону до зміни клімату.

Екологічними проблемами, у тому числі ризиками впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, є: поведження з відходами; застарілість обладнання очисних споруд, систем водопостачання та водовідведення; енергоефективність (енергозбереження); недостатній рівень використання альтернативних джерел енергії та впровадження енергоефективних технологій; недостатній рівень екологічної культури у представників бізнесу та населення; вплив на водне середовище території громади.

У рамках підготовки звіту про СЕО проаналізовано відповідність мети діяльності проєкту ДДП «Програма економічного і соціального розвитку Сумської міської територіальної громади на 2024 рік» національним екологічним цілям викладених у Законі України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року».

В розділі 6 представлений опис ймовірних наслідків впливу від реалізації завдань та заходів ДДП на короткостроковий та довгостроковий період, а також за складовими довкілля.

Заходи з запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування будуть вживатися в межах повноважень виконавчих органів міських рад, визначених статтею 33 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та представлені в розділі 7 даного Звіту.

Альтернативним варіантом є відмова від запланованої діяльності, так званий «нульовий варіант» без затвердження Програми. Незатвердження Програми та відмови від реалізації завдань, що передбачені нею призведе до неможливості розвитку СМТГ. Цей сценарій може розумітися, як продовження поточних (найчастіше несприятливих) тенденцій щодо економічно, соціального та екологічного стану території СМТГ. За даним варіантом подальший стабільний розвиток СМТГ, очевидно є проблематичним, і ця альтернатива веде до погіршення комфорту проживання населення СМТГ. Територіальні альтернативи Звітом про СЕО не розглядаються, так як обрані проєктні завдання та заходи, спрямовані на реалізацію визначених пріоритетів Програми для конкретної громади.

Технічна альтернатива пропонується звітом СЕО – відмова від реалізації санітарних заходів та благоустрою прибережної смуги річки Псел, а також, ймовірного очищення русла. Територія долини верхнього Псла – UA0000303 Upper Psel river valley, відноситься до території Смарагдової мережі. В долині річки Псла відомі численні знахідки рослин, занесених до Червоної книги України: *Iris sibirica*, *Gladiolus tenuis*, *Eriopactis palustris*, *Dactylorhiza incarnata*, *D.*

majalis, *Platanthera bifolia*, *Orchis coriophora*, *Lunaria rediviva*, *Allium ursinum*. Крім того, в цій частині долини річки лучні та важкодоступні водно-болотяні масиви, що чергуються з лісами, мають велике значення для збереження гніздової орнітофауни, в тому числі занесених до Червоної книги України *Grus grus* і *Ciconia nigra*.

Відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» замовник у межах своєї компетенції здійснює моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, один раз на рік оприлюднює його результати на своєму офіційному веб-сайті у мережі Інтернет та у разі виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів для їх усунення. Звітом про СЕО була запропонована програма моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля та представлена в розділі 9 Звіту.

Транскордонні наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення не очікуються.

12. СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку».
2. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року».
3. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України №296 від 10.08.2018 року «Про затвердження Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування».
4. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України №260 від 18.07.2019 року «Про внесення змін до Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування».
5. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля».
6. Марушевський Г.Б. Стратегічна екологічна оцінка: методичний посібник./Г.Б. Марушевський. – К.: Проект РЕОП, 2015. – 95 с.
7. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Сумській області у 2021 році. – Суми: Сумська обласна державна адміністрація, Департамент захисту довкілля та енергетики, 2022. – 191 с.
8. Екологічний паспорт Сумської області станом на 01.01.2022 року. – Суми: Сумська обласна державна адміністрація, Департамент захисту довкілля та енергетики, 2022. – 165 с.
9. Схема санітарного очищення міста Суми та населених пунктів Сумської міської ОТГ. – Київ: Міністерство розвитку громад та територій України, Державне підприємство Науково-дослідний та конструкторсько-технологічний інститут міського господарства, 2019. – 331 с.

Виконавці Звіту про стратегічну екологічну оцінку:

Фізична особа-підприємець



С.В. Сидоренко

Інженер-проектувальник



С.В. Сидоренко